

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 65/03-8

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Senke Klarić-Baranović, kao predsjednice vijeća, te Ileane Vinja, Marijana Svedrovića, Ranka Marijana i Vesne Vrbetić, kao članova vijeća i višeg sudskog savjetnika Zdravka Stojanovića, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. B. B. i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, odlučujući o žalbi državnog odvjetnika podnesenoj protiv presude Županijskog suda u Šibeniku od 11. rujna 2002., broj K-6/02, u sjednici održanoj dana 05. travnja 2007., u nazočnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Drage Marincela, te branitelja opt. L. V., odvjetnika Ž. G. iz S., te branitelja opt. J. R., odvjetnika M. J. iz S.,

r i j e š i o j e :

Prihvaća se žalba državnog odvjetnika, ukida se prvostupanjska presuda i predmet vraća sudu prvog stupnja na ponovno suđenje pred izmijenjeno sudsko vijeće.

Obrazloženje

Pobijanom presudom, na temelju čl. 354. toč. 3. ZKP-a, oslobođeni su od optužbe opt. B. B., opt. A. M., opt. L. V. i opt. J. R. da bi počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, činjenično i pravno opisano u izreci te presude.

Temeljem čl. 123. st. 1. ZKP-a, troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava, dok su oštećenici, sukladno čl. 132. st. 2. ZKP-a, upućeni da svoj imovinskoopravni zahtjev ostvaruju u građanskoj parnici.

Protiv ove presude žali se državni odvjetnik zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, te pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Odgovore na žalbu državnog odvjetnika podnijeli su opt. A. M. po svojim braniteljima, Odvjetničkom društvu M.-A. iz Z., opt. L. V. po svom branitelju Ž. G., odvjetniku iz S., te opt. J. R. po svom branitelju M. J., odvjetniku iz S., u kojem sve troje optuženika ukazuju na neosnovanost žalbenih navoda državnog odvjetnika, te predlažu da se ta žalba

kao neosnovana odbije, a oslobađajuća presuda u cijelosti potvrdi. Svi ovi optuženici i njihovi branitelji zatražili su da budu obaviješteni o sjednici drugostupanjskog vijeća, čemu je i udovoljeno.

Prije održavanja sjednice vijeća spis je, sukladno čl. 373. st. 1. ZKP-a, dostavljen Glavnom državnom odvjetniku Republike Hrvatske na dužno razgledanje, a spis je vraćen s prijedlogom da se žalba nižeg državnog odvjetnika uvaži i postupi u pravcu njegovog žalbenog prijedloga.

Sjednici ovog drugostupanjskog vijeća nazočio je zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Drago Marincel, koji je ponovio navode iz pismenog prijedloga, te branitelji optuženika, odvjetnici Ž. G. i M. J., koji su ostali kod navoda iz odgovora na žalbu.

Opt. A. M., zajedno sa svojim braniteljima, Odvjetničkim društvom M.-A. iz Z., nisu pristupili, s time da je dostava za branitelje uredna, a poziv optuženiku nije bilo moguće uručiti budući da nije sudu javio promjenu adrese. Također, nisu pristupili optuženici L. V. i J. R., međutim, s obzirom da su na sjednicu vijeća uredno pozvani, to je ista, sukladno čl. 374. st. 4. ZKP-a, održana u njihovoj nenazočnosti.

Žalba državnog odvjetnika je osnovana.

Doduše, nije u pravu državni odvjetnik da bi u obrazloženju prvostupanjske presude bila počinjena apsolutna bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP. Naime, nije uočena međusobna proturječnost razloga presude, a pogotovo ne ona znatnije kvalitete koja bi tu presudu činila nerazumljivom ili nepodobnom za preispitivanje. Nasuprot tome, pobijana presuda sadrži jasne razloge o svim odlučnim činjenicama, a drugo je pitanje što se državni odvjetnik ne slaže sa zaključcima koje je sud izveo na temelju prikupljenih dokaza.

U pravu je državni odvjetnik da se presuda suda prvog stupnja zasniva na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju.

Naime, zaključak suda prvog stupnja o tome da nema dovoljno dokaza o kriminalnoj djelatnosti optuženika posljedicom čega treba primijeniti načelo "in dubio pro reo" i osloboditi ih od optužbe, za sada, nije prihvatljiv.

Pravilno ističe žalitelj da sud prvog stupnja u obrazloženju svoje odluke na jednostrani način ocjenjuje rezultate dokaznog postupka, izvedene dokaze propušta cijeliti u njihovoj međusobnoj povezanosti, a posebno ne u kontekstu obrana optuženika iz faze istrage i pretkaznenog postupka.

Olako sud prvog stupnja zaključuje da se na temelju proturječnih obrana optuženika ne mogu utvrditi nikakve relevantne činjenice vezano za identitet počinitelja predmetnog ratnog zločina. Analiza proturječnih obrana optuženika, kao dokaza sui generis, zahtjeva pažljivu ocjenu vjerodostojnosti u kontekstu drugih provedenih dokaza iz čega treba

slijediti jasan stav suda o tome koji dio obrana smatra istinitim, a koji dio usmjerenim na otklanjanje vlastite ili tuđe kaznene odgovornosti.

Sud prvog stupnja opravdano zaključuje da su izmijenjene obrane optuženika s glavne rasprave neistinite jer su same sebi proturječne i suprotne iskazima svjedoka I. V., G. V. i N. V.. Obrazloženje koje optuženici nude za izmjenu svojih obrana iz prethodne faze postupka (pritisak policije i branitelja, umor, bolest), potpuno je neuvjerljivo i sud ga s pravom ne prihvaća.

Međutim, iako su neki od optuženika tijekom prvobitnog ispitivanja međusobno teretili jedni druge za počinjenje predmetnog kaznenog djela, sud prvog stupnja propušta te njihove obrane valjano analizirati i ocijeniti, iako su iste vrlo značajne za utvrđivanje relevantnog činjeničnog stanja, kako to pravilno ukazuje državni odvjetnik u svojoj žalbi.

Najprije treba poći od pravilnih utvrđenja suda prvog stupnja da su pokojni civili, bračni par N. i M. D., izgubili živote posljedicom ispaljivanja hitaca iz vatrenog oružja, a pok. N. D. i od udarca u glavu, nakon čega su njihova tijela spaljena, a karbonizirani ostaci nađeni su u neposrednoj blizini njihove obiteljske kuće u mjestu P., zaselak D.. Pri tome, nesporno je da su svi optuženici kritične prilike bili naoružani vatrenim oružjem, te da su se na dan smrti oštećenika zatekli u mjestu njihovog prebivališta. Nadalje, sud prvog stupnja pravilno utvrđuje da su se opt. B. B., kao zapovjednik voda, Šibenske brigade, a opt. A. M., opt. L. V. i opt. J. R. kao vojnici – ročnici, kritičnog dana dovezli u napušteno mjesto P. osobnim automobilom marke R. 4. crvene boje i to prije negoli je stigao ostatak satnije pod zapovjedništvom I. V.. Končano, temeljem iskaza svjedoka G. V., N. V. i I. V., te prvobitnih obrana opt. J. R. i A. M., sud prvog stupnja nedvojbeno utvrđuje da su se sva četvorica optuženika zatekli u blizini zapaljenih tijela pokojnih civila.

Dakle, kod tako utvrđenih činjenica trebalo je izvesti zaključak da li su i koji od optuženika ispaljivanjem hitaca iz vatrenog oružja lišili života pokojni bračni par D., te da li su i na koji način sudjelovali u spaljivanju njihovih tijela. S obzirom da nisu utvrđeni neposredni očevici tog dijela događaja, od velike su važnosti upravo obrane optuženika dane pred djelatnicima policije u nazočnosti njihovih branitelja, te iz faze istrage, s obzirom da su njihove izmijenjene obrane s glavne rasprave već ocijenjene kao nevjerodostojne.

Tako s pravom ukazuje državni odvjetnik na obranu opt. J. R. koji je detaljno opisivao kako se zajedno sa zapovjednikom B. B. i još dvojicom – trojicom vojnika zatekao ispred kuće oštećenika gdje je opt. B. B. povikao J. ubij ih, da ti vidim sada hrabrost", a kada je taj optuženik, ne želeći izvršiti ovakvu zapovijed, namjerno ispalio rafal, kako tvrdi, pokraj oštećenika u zid kuće, začuo je iza svojih leđa drugi rafal kojim su "starci pali pokošeni". Iako taj optuženik nije siguran tko je ispalio sporni rafal u oštećenike, činjenica je da je opt. B. B. tome bio nazočan te je prethodno verbalizirao namjeru na lišenje života oštećenika. Isto tako, opt. A. M. u svojoj prvobitnoj obrani izjavljuje da je zajedno sa opt. B. B., opt. L. V. i opt. J. R. došao pred kuću oštećenih i dok je on, A. M., u kući tražio oružje, vani je začuo rafal posljedicom čega su civili ubijeni. Siguran je da su se vani nalazili opt. B. B., opt. L. V. i opt. J. R. te još 2 - 3 nepoznata vojnika, a potom

su svi prikupljali daske i bacali na mrtva tijela te ih zapalili. Konačno, i opt. L. V., bez obzira što tvrdi da se slabo sjeća događaja, iskazuje da je pred kuću oštećenih došao zajedno sa opt. A. M., opt. J. R. i još jednim nepoznatim vojnikom, a dok je on zaostao u vozilu, čuo je ispaljeni rafal, te je zatekao te osobe ispred kuće oštećenika.

Osim toga, relevantan je i iskaz svjedoka I. V. koji je zatekao svu četvoricu optuženika na licu mjesta "pored hrpe koja se dimila", a kada je upitao opt. B. B. što se tu dogodilo, ovaj mu je odgovorio "što te briga", dok mu je netko od vojnika rekao "tu je bilo dvoje ljudi". Slično iskazuju i svjedoci G. V., te svjedok N. V. kojem je opt. B. B. na izričit upit odgovorio "nema tebe što zanimati što se tu dogodilo".

Sve navedeno, po ocjeni ovog Vrhovnog suda, jasno ukazuje na umiješanost optuženika u izvršenje predmetnog kaznenog djela. Mogućnost da je netko drugi, prije nailaska optuženika, ubio pokojne civile i zapalio njihova tijela, nema uporišta u dokazima iz spisa, a osim toga, to ne tvrde niti sami optuženici u svojim obranama. S druge strane, upravo opt. A. M. u prvobitnoj obrani iskazuje da su svi nazočni sudjelovali u paljenju tijela oštećenika, za što ne bi bilo razloga osim ako se time nije željela prikriti činjenica njihovog usmrćenja i ukloniti tragove s tim u vezi. Stoga, iz naprijed citiranih obrana optuženika, nedvojbeno slijedi da su oni bili posljednji u kontaktu s živim civilima, a nelogičnosti i "praznine" u njihovim sjećanjima očito su usmjerene na izbjegavanje vlastite i prikrivanje tuđe kaznene odgovornosti.

U svakom slučaju, da optuženici nisu bili akteri predmetnog ratnog zločina, njihova dužnost bila prijaviti slučaju nadređenima, prvenstveno zapovjedniku satnije I. V., što nije učinjeno, već upravo suprotno, na izričit upit svog nadređenog o tome što se dogodilo opt. B. B. nehajno odgovara "što te briga".

Ovakav zaključak nije umanjen činjenicom što prilikom očevida na licu mjesta nisu pronađene čahure ispaljene iz vatrenog oružja. Izostanak tih čahura ne opovrgava suglasan zaključak balističkog i medicinskog vještaka o tome da su oštećenici, prije spaljivanja, najvjerojatnije lišeni života hicima iz vatrenog oružja, kako to utvrđuje i sud prvog stupnja. Isto tako, prvostupanjski sud daje preveliki značaj činjenici da se, prema mišljenju vještaka, konstatirana oštećenja na obiteljskoj kući ne mogu povezati s ozljedama oštećenika, s obzirom na mjesto zaticanja njihovih karboniziranih leševa. Naime, rekonstrukcija događaja uz nazočnost vještaka obavljena je protekom šest godina od kritičnog događaja, dok iz zapisnika o očevidu koji je obavljen sutradan nakon kritičnog događaja, kao i sačinjene fotodokumentacije, proizlazi je da je obiteljska kuća oštećenih bila potpuno uništena posljedicom svježeg požara, a time su objektivno mogli nestati i tragovi projektila. Osim toga, nije isključena niti mogućnost da su tijela oštećenika bila pomicana prije spaljivanja, što sve, po ocjeni ovog Vrhovnog suda, relativizira značaj izostanka odgovarajućih materijalnih tragova na mjestima gdje se očekuju.

Sve ove činjenice i okolnosti pravilno su akcentirane u žalbi državnog odvjetnika, pa osnovanim slijedi zaključak o preuranjenosti i neutemeljenosti oslobađajuće presude protiv optuženika.

Postoji li i u kojem obliku učešće svakog od optuženika pri učinu predmetnog kaznenog djela, pitanje je koje treba razjasniti u ponovljenom suđenju. Naime, sva četvorica optuženika terete se kao supočinitelji, što znači da bi temeljem zajedničke odluke inkriminirano kazneno djelo počinili osobnim ispaljivanjem hitaca u tijela oštećenika ili, pak, bitno pridonoseći takvoj radnji nekog od njih. S druge strane, ovisno o rezultatima ponovljenog postupka, treba razmotriti nije li počinjenje kaznenog djela ratnog zločina ipak eksces u ponašanju jednog od optuženika na koji ostali optuženici nisu niti pristali, već su eventualno, spaljivanjem leševa ubijenih civila, pružili pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela i tako prikrili tragove tog kaznenog djela.

Kako, slijedom izloženog, sadržaj do sada izvedenih dokaza ozbiljno dovodi u sumnju pravilnost i pouzdanost utvrđenja odlučnih činjenica u ovom postupku, te je svakako preuranjen zaključak o nedokazanosti inkriminiranog kaznenog djela, trebalo je prihvaćanjem žalbe državnog odvjetnika pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti sudu prvog stupnja na ponovno suđenje, ali pred potpuno izmijenjeno sudsko vijeće, sukladno čl. 388. st. 3. ZKP.

Prilikom ponovnog suđenja, sud prvog stupnja će naročitu pažnju obratiti na dokaze i činjenice na koje mu je naprijed ukazano, te će ponovnim izvođenjem dokaza, a po potrebi i izvođenjem novih dokaza koje stranke predlože, te će njihovom pažljivom ocjenom ponovno utvrditi pravno relevantno činjenično stanje na kojem će temeljiti svoju novu presudu, koju je dužan i valjano obrazložiti.

U Zagrebu, 05. travnja 2007.

Zapisničar:

Zdravko Stojanović, v. r.

Predsjednica vijeća:

Senka Klarić-Baranović, v. r.